



Hoop

Leven in een onzekere wereld
IFES Jaarthema 2020-2021



Verrast door hoop

Bijbelstudie 1 van 5 bij IFES-jaarthema

Kringleidersversie

'Als we niet weten naar welke haven we koers zetten, is geen enkele wind gunstig.' (Seneca, geciteerd bij Remco Claassen, *Ik – Wij*)

'Mensen met de meest uiteenlopende beroepen – artsen, wetenschappers, acteurs, politici, zakenlieden en loodgieters – zetten alles op alles om een hoger inkomen, meer aanzien of een grotere professionele bekwaamheid te verwerven. En ten slotte merken ze dat ze al die tijd blind waren voor de dingen die echt belangrijk waren en nu verdwenen zijn.' (Stephan Covey, *De zeven eigenschappen van effectief leiderschap*, 83)

Er is al te vaak een tweestrijd tussen enerzijds christenen die geloven in 'evangelisatie' als 'het redden van zielen voor de tijdloze eeuwigheid' en anderzijds christenen die geloven in 'missie' in de zin van 'inzet voor gerechtigheid, vrede en hoop in deze wereld'. Die tweestrijd is vermoeiend en onnodig. (...) Als we een 'missionaire kerk' willen, hebben we een hoop-gedreven missie nodig.' (Tom Wright, *Surprised by Hope*, 206)

Een bijbelstudie door
Laurens van Lavieren | laurens@ifes.nl

Introductie

Studeren is investeren in de toekomst. Met hard werken willen we een goede toekomst zeker stellen. Succes lijkt maakbaar. Maar hoe goed we ook plannen – die toekomst blijft onzeker. Veel hebben we niet in de hand. Vind ik leuk werk? Een partner? Wordt mijn leven een succes? Groter en bedreigender nog is de onzekerheid in de wereld: lukt het een klimaatramp af te wenden? Wat gaat er gebeuren met migratiestromen? Kan terrorisme worden ingedamd?

Waar gaat het heen? Komt het goed met de wereld? En met mij? Wat doet het er allemaal toe wat ik doe? Waar kom ik eigenlijk mijn bed voor uit?

Dit zijn diepe vragen over de toekomst. Maar ook over de zin van het leven van vandaag. De toekomst en de zin van het leven hangen samen. Vragen daarnaar zijn zo oud als de mensheid maar ook in onze tijd springlevend. Gaat het ergens naartoe? Heeft het eigenlijk wel zin? Of is het leven een soort grote grap, waar we maar gewoon het beste van moeten maken?

Aan het begin van onze jaartelling schrijft de apostel Petrus een brief aan een groepje mensen die zijn overvallen door *hoop*. Een verrassend hoopvol verhaal over de wereld heeft hun leven op de kop gezet.

Kunnen we, nu het optimisme in onze tijd lijkt af te brokkelen, net als zij verrast worden door hoop?

Bij het jaarthema van IFES Nederland in 2020-2021 (Hoop: Leven in een onzekere wereld) verschijnen vijf bijbelstudies. Dit is deel één van die mini-serie. De andere bijbelstudies gaan over “Hoop bij tegenslag” (deel 2), “Hoop voor de wereld” (deel 3), “Ben ik gered?” (deel 4) en “En mijn buurman dan?” (deel 5).

Bijbel: 1 Petrus 1:3-9

(Nieuwe Bijbelvertaling)

³ *Geprezen zij de God en Vader van onze Heer Jezus Christus: in zijn grote barmhartigheid heeft hij ons opnieuw geboren doen worden door de opstanding van Jezus Christus uit de dood, waardoor wij leven in hoop.* ⁴⁻⁵ *Er wacht u, die door Gods kracht wordt beschermd omdat u gelooft, in de hemel een onvergankelijke, ongerepte erfenis die nooit verwelkt. U ziet de redding tegemoet, die aan het einde van de tijd zeker geopenbaard zal worden.* ⁶ *Verheug u hierover, ook al moet u nu tot uw verdriet nog een korte tijd allerlei beproevingen verduren.* ⁷ *Zo kan de echtheid blijken van uw geloof – zoveel kostbaarder dan vergankelijk goud, dat toch ook in het vuur wordt getoetst – en zo verwerft u lof, eer en roem wanneer Jezus Christus zich zal openbaren.* ⁸ *U hebt hem lief zonder hem ooit gezien te hebben; en zonder hem nu te zien gelooft u in hem en ervaart u een onuitsprekelijke, hemelse vreugde,* ⁹ *omdat u het einddoel van uw geloof bereikt: uw redding.*

1. Gebed in C

Bewust of onbewust geloven we allemaal (of je nu gelovig bent of niet) in een bepaald 'verhaal' over de wereld en over het leven. Zo'n 'verhaal' geeft antwoord op de vragen: waar komen we vandaan? waar gaan we naartoe? en wat is het doel van het leven?

- Kijk samen de clip van *Prayer in C* van Robin Shultz. <https://www.youtube.com/watch?v=fioere9Z5iUg> De tekst vind je hieronder:

*Yeah, you never said a word
You didn't send me no letter
Don't think I could forgive you
See our world is slowly dying
I'm not wasting no more time
Don't think I could believe you*

*And see the children are starving
And their houses were destroyed
Don't think they could forgive you*

*Yeah, our hands will get more
wrinkled
And our hair will be grey
Don't think I could forgive you*

*Hey, when seas will cover lands
And when men will be no more
Don't think you can forgive you*

*Yeah when there'll just be silence
And when life will be over
Don't think you will forgive you*

- Waar gaat de tekst van het nummer over?

In de bijbel is 'Yahweh' een belangrijke naam van God. Het nummer begint met 'Yeah', wat klinkt als een afkorting van Yahweh. Omdat het nummer ook 'Prayer in C' heet, kan het worden gelezen als een soort klacht richting God. Het is dan een bittere klacht over het lijden in het leven, en de sterfelijkheid van alles. 'Uiteindelijk zal de zee het land bedekken en er geen leven meer zijn. Denk niet dat we u dat kunnen vergeven! En als er straks alleen nog stilte is en het leven is voorbij, denk niet dat u uzelf dat kunt vergeven...'

- Welke emoties hoor/proef/zie je in het nummer en in de clip?

- Wat is het 'verhaal' waar we in leven volgens dit nummer?

Het is een verhaal zonder hoop. Uiteindelijk loopt alles dood. De tekst is heel depressief. De clip toont een soort sombere vrolijkheid. De jonge mensen hebben vrolijke kleuren opgeschminkt, maar het zijn doodskoppen. Ze skateboarden en feesten, maar misschien meer om de dood te vergeten dan uit echte ontspannen vreugde.

2. Zinloos

Het 'verhaal' van *Prayer in C* is een verhaal zonder hoop. Uiteindelijk loopt alles dood. Ons hele leven speelt zich af op dit minieme planeetje in een willekeurige uithoek van het universum en zal ooit worden vergeten. Iedereen die ooit geleefd heeft zal vergaan en daarna ook ons hele zonnestelsel als de zon is opgebrand en vervolgens zelfs het hele heelal als het – zoals de wetenschap nu denkt – zal imploderen. Alles wat je lief is, iedereen van wie je houdt, alles waar je ooit voor strijdt, alles wat je koestert, elke herinnering, elke kus en omhelzing, elke lach en elke traan, alles waar jij 's ochtends voor je bed uit komt. Dat *alles* zal met de dood van jezelf en dan van de mensen die je nog herinneren verloren gaan.

- Pak een A4 en kleurpotloden of stiften. Neem een aantal minuten in stilte en teken wat dit wereldbeeld van *Prayer in C* bij je oproept. Een wereldbeeld zonder hoop. Denk niet te veel na over wat je wilt tekenen, maar volg je gevoel/intuïtie (rechter hersenhelft). Bespreek na afloop wat je hebt getekend. Wat zie je? Wat voor gevoel drukt het uit?
- In hoeverre herken je je in dit wereldbeeld?

Petrus, van wie we net een fragment lezen, schrijft aan een groep mensen die een grote overgang hebben gemaakt. Van een leven zonder hoop, naar een leven vol hoop (vers 3). Het leven dat ze *hadden* was volgens Petrus 'zinloos':

'U weet immers dat u (...) bent vrijgekocht uit het zinloze leven dat u van uw voorouders had geërfd (...)' (vers 18)

- Wat betekent het als een leven zinloos is? Hoe voelt dat? Herken je dat in momenten bij jezelf?

3. Optimisme en hoop

Als we het leven echt als zinloos ervaren gaat het mis. We worden depressief of roekeloos of durven ons niet meer aan mensen te verbinden.

Daarom *moeten* we optimistisch zijn, volgens allerlei mensen. Zo betoogde Rob Wijnberg¹ dat de mens optimistisch moet blijven "Om niet permanent geterroriseerd te worden door [het] besef [dat we sterfelijk zijn].". Wat we nodig hebben, zegt Wijnberg, is een toekomstplaatje, een nieuw optimisme. Een vergezicht over de wereld, waardoor we weer zien en geloven hoe het beter kan. Want als we mensen kunnen geloven dat het hier op aarde *beter* wordt, geeft dat zin aan het leven en verdrijft dat de angst voor onze sterfelijkheid.

Maar zulk optimisme is in zekere zin een vorm van zelfbedrog. Natuurlijk kunnen we optimistisch zijn over allerlei ontwikkelingen,

¹ <https://decorrespondent.nl/5801/kerstessay-waarom-onze-politiek-geregeerd-wordt-door-doodsangst/148679630-5e7b4434>

Je kunt hierbij ook denken aan iemand als Rutger Bregman die in zijn laatste boek (*De meeste mensen deugen*) en elders steeds hartstochtelijk pleit voor optimisme.

maar *uiteindelijk* – als we even uitzoomen – blijft staan dat de dood uiteindelijk alles zal eindigen.

De christelijke houding lijkt op optimisme. Maar toch is het anders. Petrus heeft het in zijn brief niet over optimisme, maar over hoop: 'wij leven in **hoop**.' (vers 3).

- Wat is hoop? Waarom is het anders dan optimisme?

Optimisme is gebaseerd op het vertrouwen dat we als mensen zelf de wereld tot een 'hemel op aarde' kunnen maken. Hoop is niet gebaseerd op menselijke mogelijkheden, maar op de belofte van God. Hoop is gebaseerd op het vertrouwen dat God kan en gaat doen wat menselijk gezien onmogelijk is. Hoop komt als het ware 'van buiten', het wordt 'gewekt'. Hoop kan volhouden als alles verloren lijkt, omdat het niet gebaseerd is op de omstandigheden.

4. Hoop voor daar of hoop voor hier?

Wat bedoelt Petrus met leven in hoop?

Die hoop heeft iets te maken met de hemel. Zie vers 5:

*Er wacht u, die door Gods kracht wordt beschermd omdat u gelooft, in de **hemel** een onvergankelijke, ongerepte erfenis die nooit verwelkt. U ziet de redding tegemoet, die aan het einde van de tijd zeker geopenbaard zal worden.*

In de hemel ligt een 'onvergankelijke, ongerepte erfenis' te wachten. Bedoelt Petrus hier: onze hoop is dat we straks naar de hemel gaan, weg van de aarde, om onze erfenis te ontvangen?

Nee! De hemel is in het wereldbeeld van de Bijbel niet een plek ver weg. En ook niet primair een plek waar we heen gaan als we sterven. De hemel was voor hen de plek waar God is, en wel heel dichtbij, direct boven de wolken, boven de 'hemelkoepel'. Petrus' hoop is dan ook niet gericht op een

Als de hemel niet onze eindbestemming is, waar zijn dan de doden? Zij zijn 'bij Christus' (Fil. 1:23). Dat is in de hemel, want daar is Christus. Maar dat is niet de eindbestemming. Het is een soort tussenstop. In afwachting van het moment dat hemel en aarde weer verenigd worden, de doden opstaan (1 Kor. 15) en we met een nieuw verheerlijkt lichaam op de nieuwe aarde mogen leven (Openb. 21)

'ontsnapping' uit deze wereld naar de hemel, maar op de *openbaring* van wat nu in de hemel 'verborgen' is. Het woord 'openbaren' speelt een sleutelrol in de brief (1:12, 13; 4:13; 5:1). Dat betekent zoiets als: onthullen wat verborgen is.² Het beeld is: straks wordt het 'doek' tussen hemel en aarde 'weggevouwen', en dan zien we Jezus zoals hij is: aan de rechterhand van God, verheerlijkt, koning van alles.

- Bekijk samen het filmpje *Heaven & Earth* van *The Bible Project* op YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=Zy2AQIK6C5k>. Hierin wordt het nog eens op een andere manier uitgelegd.

Voor meer achtergrond van *The Bible Project*, zie:

<https://thebibleproject.com/about/>

- Wat valt je op? Wat is nieuw voor je?

Het filmpje beschrijft hoe de bijbelse hoop zich richt op de vereniging van hemel en aarde (Openb. 21:10,22). Dat is dus de vernieuwing van de aarde.

² Het zelfde woord, maar dan in tegenovergestelde vorm wordt gebruikt in het woord 'dekmantel', 1Pe2:16, en het gezegde 'liefde *bedekt* tal van zonden', 1Pe4:8.

Daarover spraken ook Jezus (Mat. 19:28), Petrus (Hand. 3:21) en Paulus (Rom. 8:21). Dat is dus hoop voor déze wereld. Uiteindelijk gaan wij niet naar de hemel, maar komt de hemel hier heen. Wij gaan niet naar Jezus, maar Jezus komt hier heen.

Niet overtuigd? Bespreek dan samen de bijlage.

5. Hoopvol leven

Leven in dit grotere verhaal van hoop heeft impact op je (manier van) leven. Verderop in de brief schrijft Petrus: 'erken Christus als Heer en eer hem met heel uw hart. Vraagt iemand u waarop de hoop die in u leeft gebaseerd is, wees dan steeds bereid om u te verantwoorden.' (1 Pe. 3:15)

Het leven in hoop is iets van ons hart ('eer hem met heel uw hart'). En tegelijk wordt het aan de buitenkant (in onze daden) zichtbaar. Want kennelijk kunnen mensen het zien, zodat ze gaan vragen: "hé, waar komt die hoop bij jou toch vandaan?"

Hoe wordt dat dan zichtbaar? Waarin?

- Verdeel de volgende fragmenten uit de brief over drie groepjes. Elk groepje teksten draait om een bepaald thema. Beantwoord eerst voor jezelf deze twee vragen, en bespreek die als iedereen klaar is in de groep:

(a) Wat voor gedrag / levenshouding moedigt Petrus hier aan?

(b) Hoe heeft dat te maken met (leven in) hoop?

1. 1:13-21, 2:1-6, 3:13-16; 4:3

2. 1:22-24; 3:8-12; 4:7-11

3. 2:13-3:7; 5:1-7

De tekstgroepen draaien om de volgende thema's:

1. 1:13-21, 2:1-6, 3:13-16; 4:3 (“heilige” levensstijl, juist ook in de ogen van niet-gelovigen, niet meer meedoen met losbandigheid. Zij zullen vreemd opkijken, maar vragen waarop “de hoop die in u is gebaseerd is”)
2. 1:22-24; 3:8-12; 4:7-11 (onderlinge liefde als broeders en zusters, eensgezind leven, gastvrij, met inzet van de eigen gaven.)
3. 2:13-3:7; 5:1-7 (omgang met gezag; Christus als hoogste Heer, en vanuit het dienen van Christus daaruit een leven in vrijheid, uitend in het nederig dienen van allerlei “aardse” gezagsdragers in toenmalige cultuur; keizer, meester (van slaaf), man (van vrouw). Wetend dat Christus uiteindelijk alles ziet, ondersteunt en eerlijk zal oordelen en belonen. Lijden wordt daarmee getransformeerd tot een mogelijkheid om bijzondere liefde te tonen, zoals Christus deed.)

- In hoeverre leef jij het leven waar Petrus toe aanmoedigt? Zijn er dingen die je anders zou doen als je je meer bewust was van die toekomst?
- Hoe zou je daarin verder kunnen komen? Wat heb je daarin van anderen nodig?

Sluit af met een gebed. Bid samen dat je net als die eerste christenen (steeds weer) mag leven in hoop. Bid speciaal voor elkaar voor de situaties in je leven die je hopeloos maken. (Dat kan van alles zijn; tegenslag in studie, mentale ziekte, verlies van een geliefde, enz. in de volgende bijbelstudie gaan we verder in op hoe God ons hoop wil geven, juist in zulke moeilijke situaties.)

Bijlage: Niet overtuigd?

Dat christenen niet hopen op een plek in de hemel (weg van hier), maar op de 'onthulling' van de hemel kan nieuw en ook wel verwarrend zijn.

Als bovenstaande uitleg en het filmpje niet overtuigend zijn voor (een deel van) de groep, overweeg dan om het volgende te bespreken. In 2 Petrus 3:10 schrijft Petrus:

De dag van de Heer zal komen als een dief. De hemelsferen zullen die dag met luid gedreun vergaan, de stoicheia gaan in vlammen op, de aarde wordt blootgelegd en alles wat daarop gedaan is komt aan het licht.

Deze tekst kan verschillend worden vertaald en uitgelegd, draaiend rond verschillende vertalingen van het woord 'stoicheia':

- elementen [bouwstenen van deze wereld]
- óf 'hemellichamen' [sterren].

De twee vertaalmogelijkheden lopen parallel aan de verschillende 'paradigma's' die boven werden beschreven: hoop voor een toekomst in de hemel (waarbij de aarde zal vergaan), of hoop voor de vernieuwing van de wereld (waarbij hemel en aarde samenkomen, dus de scheiding tussen hemel en aarde wordt 'opgerold').

Zie https://www.youtube.com/watch?v=wWLV_ITyKYc vanaf 5:54. Hierin wordt ook verwezen naar een belangrijk argument voor de tweede optie: de parallel in Jesaja 34:4, waar *stoicheia* ook op hemellichamen slaat, en het beeld van het 'oprollen van de hemel' wordt gebruikt.

Het tweede deel van het vers zorgt opnieuw voor verwarring. Het verschilt sterk in verschillende vertalingen (vergelijk NBV met HSV). Dat komt door verschillende versies van de Griekse grondtekst.

- Sommige handschriften, waarop de (Herziene) Statenvertaling zich o.a. baseert zeggen: 'de aarde en alles wat daarop is zal *vergaan*' (katakaesetai).
- De meerderheid van handschriften (zo ook Nestle-Aland³) leest echter: de aarde en alles wat daarop is zal *onthuld worden*. Dit woord, 'onthullen', 'blootleggen', (euresthésetai), is een beeld van oordeel: alles wordt aan het licht gebracht.

Argumenten voor de tweede lezing, die aansluit bij de gedachtegang van deze bijbelstudie, zijn: (1) de meerderheid van handschriften voor deze versie en (2) de inhoudelijke aansluiting bij het eerdere deel van het vers.

³ We hebben niet meer de oorspronkelijke documenten (brieven, evangeliën) van het Nieuwe Testament. Wel hebben we vele "handschriften", handgeschreven kopieën (van kopieën). Daartussen bestaan soms kleine verschillen. "Nestle-Aland" (vernoemd naar de wetenschappers die de versie samenstelden) is een zo nauwkeurig mogelijke reconstructie van de oorspronkelijke Griekse tekst van het hele Nieuwe Testament op basis van een vergelijking van alle bekende handschriften. Deze reconstructie van de grondtekst wordt door bijbelwetenschappers algemeen beschouwd als de meest betrouwbare versie van de grondtekst die we hebben. Zie ook https://en.wikipedia.org/wiki/Novum_Testamentum_Graece. Voor deze studie hebben we NA27 (27^e editie) geraadpleegd.